

Літаратура і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ПЯТНІЦА, 26 ліпеня 1985 г. № 30 (3284) © Выходзіць з 1932 г. © Цана 10 кап.

Заўтра — урачыстае адкрыццё XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. Юнацтва планеты, з'яднанае дэвізам «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу», сустрэаецца ў Маскве.

УНУМАРЫ:

Заір АЗГУР

**ПЯЦЬ
НЯПРОСТЫХ
ПЫТАННЯЎ.**

РОЗДУМ МАСТАКА.

Аляксей РАГУЛЯ

**ЗА ЎСЁ
Ў АДКАЗЕ...**

СУЧАСНАСЦЬ
І СУЧАСНАЯ
ЛІТАРАТУРА.

Пятрусь МАКАЛЬ,
Уладзімір МАРУК

Новыя вершы.

Алесь МАСАРЭНКА

Апавяданне.

ГАСТРОЛЬНАЕ ЛЕТА.

На спектаклях
Маскоўскага тэатра
сатыры і Калінінскага
драматычнага тэатра.

Яны будуць прадстаўляць Беларусь на фестывалі.

Здымак зроблены Ул. Круком на мінскім вакзале перад ад'ездам дэлегацыі нашай рэспублікі.

ВЫСТАЎКІ

Шмат аматараў мастацтва сабрала выстаўна работ У. Садзіна, арганізаваная Беларускамі таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. «З замежных паездак» — такія назва экспазіцыі. Графічныя лісты — а іх трыццаць — расназваюць пра Балгарыю і В'етнам, ФРГ і Японію, іншыя траіны, дзе ў апошні час даялося пабываць мастаку.

А. РАМАНОВІЧ.

Вялікую цікавасць правілі гамлячана да выстаўні твораў

мастак-земляка А. Пятрова, які працуе пераважна ў жанры пейзажа. Яго работы экспанаваліся на шматлікіх вернісажах. Каля ста палотнаў, якія выкананы ў тэхніцы пастэлі, прадставіў мастак у новай экспазіцыі. Пейзажы родных мясцін краінаюць душу пазычнасцю, узніслаасцю.

Асабліва вабяць нампазіцыі «Сосны», «Палескі матыў», «Паводна», «Маладыя бярозкі», «Вёска Ліпа», «Яблыні цвітуць».

А. ШЫРОКІ.

Да кутноў беларускай зямлі, дзе беражліва захоўваецца раслінны і жывёльны свет, належыць і прыяцільны дзяржаўны ландшафтна-гідралагічны запаведнік. Паблізу ад яго знаходзіцца ўнікальная ў Еўропе налія чапляў — птушак, якіх сёння радка дзе сустрачаеш, а тут гнездзіцца некалькі тысяч іх. 24 мая 1985 года налія аб'яўлена ахоўнай — тут створаны біялагічны заказнік «Вусце ракі Лань».

Некалькі месяцаў назад у ім пабывалі вядомыя фотамастак В. Ждановіч і мастак П. Драчоў. Вынікі гэтай паездкі — дзесяці здымкаў і малюнкаў, якія адлюстроўваюць жыццё заказ-

ніка і перш за ўсё шэрай чаплі, ці, як яе яшчэ называюць здаўна ў народзе, валыхахі.

Пра ўсё гэта можна даведацца, наведаўшы Дзяржаўны музей БССР, дзе ў мінулы чацвер адкрылася выстаўка «Чаплі беларускага Палесся». Экспазіцыя дае магчымасць убачыць гэтую прыгожую птушку. Няпроста даваўся В. Ждановічу рабіць здымкі, часам фотапалюўнічы праводзіў не адну гадзіну ў сковацы, каб зрабіць унікальны кадр. Змешчаны таксама і мастацкія інфармацыі, якія расказвае пра жыццё чапляў, іх адметнасць як віду.

Г. ЛОСЕУ.
Фота Ул. КРУІСА.

КОНКУРС ВАКАЛЬНА-ПАТРЫЯТЫЧНАЙ ПЕСНІ

Традыцыйным становіцца Магілёўскі абласны конкурс вакальна-патрыятычнай і палітычнай песні, прысвечаны памяці Героя Савецкага Саюза Леаніда Лорчанкі, які праводзіцца ў Бялыніцкім раёне, дзе знаходзіцца і загінуў герояў смерцю камсамольцаў. Сёлетні конкурс удзельнічала 220 музыкантаў і выканаўцаў песень з Магілёва, Барыска, іншых гарадоў і раёнаў вобласці. У вёсцы Гута, дзе пахаваны воін, адбыўся мітынг, на якім удзельнікі конкурсу запэўнілі, што ніколі не забудуць імёны загінуўшых воінаў у барацьбе за свабоду і незалежнасць Айчыны.

Самадзейныя артысты выступалі ў раённым Доме культуры, у райсельгастэхніцы, у калгасах імя Чкалава, імя Энгельса, «Наша перамога». У рэпертуары былі творы высокага грамадзянскага гучання, песні часоў Вялікай Айчыннай вайны, сучасных савецкіх кампазітараў. Высокую ацэнку слухачоў і журы атрымалі народныя вакальны ансамбль Глуцкага раённага Дома культуры, вакальна-інструментальны ансамбль Бялыніцкага РДН, а таксама калектывы самадзейнага мастацтва Крычаўскага, Барыскага і іншых раёнаў вобласці.

С. СЯМЕНАУ.

ДЫПЛОМ — ПАРКУ

Случці парк — адзін з лепшых у Мінскай вобласці. Сёлетні ён стаў дыпламантам Усеаюзнага конкурсу. Сюды прыязджаюць па вопыт з іншых раёнаў. А павучыцца ёсць чаму. У парку стала традыцыяй праводзіць Дні працоўнай славы прадпрыемстваў — пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва. На такіх мерапрыемствах вядзецца зацікаўленая гаворка аб працоўных здабытках на перад'ездаўскай вахце, аб лепшых людзях горада. Цікава прайшлі сустрэчы з прадстаўнікамі заводаў «Эмальпосуд»,

аўтарамонтнага, мяскамбіната.

Дарэчы, прадпрыемствы Случыца зрабілі шмат, каб парк адпавядаў сучасным патрабаванням. З іх дапамогай устаноўлены атракцыёны, праведзен рамонт будынкаў, якія тут знаходзіліся.

За год парк наведае амаль паўмільёна чалавек.

Робім усё, каб для кожнага, хто сюды прыходзіць, быў наладжан зместоўны і карысны адпачынак, — сказаў загадчык аддзела культуры гарвыканкома М. Зяневіч.

Л. КАЛАЧОУ.

У АНАНЧЫЦАХ СПЯВАЮЦЬ ХОРАША...

У зборніку «Эдзі Агніцвет «Спадзяванне калыханак» у вершы «Ева Міхнавец» ёсць такі радок: «Не трэба мне ні сцяны, ні заслоны, мне дайце луг ананчыцы, зялёны, прастор ірынічны, лес чарнічны — тады я спяваю». Хто ж такая, гэтая Ева?

— Салістка ансамбля, які ўжо шмат гадоў працуе пры Ананчыцкім сельскім клубе, — адказаў на маё пытанне загадчык аддзела культуры Салігорскага райвыканкома А. Казаневіч.

Сапраўды, як сцяврджае сваім вершам Эдзі Агніцвет, «дрындуска-песнянка» — калі, калі спявае Ева Міхнавец. І іншыя удзельніцы гэтага ансамбля зачароўваюць слухачоў сваім талентам. Гэта — Вольга Паньган, Валыніца Прышчыц, Марыя Сарокіна, Васіліна Салавец... Усёго ў калектыве — 45 чалавек. Ніжні жывіцтва віхуры не змаглі забраць у іх песню. Яна была з імі і тады, калі ўсе гарманісты пайшлі ў танкісты, калі ступала ў дзверы смерць, прыносячы пахавальныя. Адным словам, самыя цяжкія выпрабаванні не зламалі жанчын, не падрэзалі крылаў песні.

У партызанскім лесе, напры-

клад, нарадзілася песня «На кані зараным», якую спявалі пры вогнішчы. Спяваюць яе нэрэдка і цяпер. Слыхае моладзь сваіх бабур — і не перастае захапляцца мужнасцю землякоў. Свае гісторыі і ў песні «Села я на голы камень». Нарадзілася яна тады, калі жанчыны-партызанкі вярнуліся ў свае спаленыя сялы. Да глыбіні душы краінаюць радкі, абвітыя жалобнай мелодыяй, нязломнасцю чалавечага духу. Гэта выдатны прыклад таго, як трэба берагчы, ахоўваць скарбы народнай творчасці, што засталіся нам у спадчыну ад дзядоў і прадзедаў.

Выступалі самадзейныя артысты перад супрацоўнікамі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР, у мінскім парку культуры і адпачынку імя Чалюсінцаў. Усеаюзная фірма «Мелодія» выпускала пласцінку з песнямі ананчыцкіх спявачак.

І вось яшчэ адна радасная вестка абліццела гэту вёску — этнаграфічна-фальклорнаму ансамблю прысвоена званне народнага. Гэта першы калектыў у Салігорскім раёне, якому аказаны такі высокі гонар.

У. АНТАНЕВІЧ.

ІНТЭРВ'Ю У НУМАР

ПА ШЫРОКАЙ ЛЕСВІЦЫ вы падымаецца на другі паверх будынка ЦК ЛКСМБ, і першае, што кідаецца вам у вочы — вялікі маляўнічы стэнд, прысвечаны XII Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве. У стэнд умяшчэны сваеасаблівы календар, над якім надпіс: «Да фестывалю засталася...» У той дзень тут стаяла лічба 10...

Менавіта гэты календар, гэтая лічба адразу ўвялі ў атмасферу напружанай падрыхтоўкі да выдатнай падзеі, якой жыў штаб беларускай камсамолі.

кі, Васіль Мікалаевіч, і такое пытанне: якія б вы ўжылі характарыстыкі, гаворачы наогул пра моладзь Беларусі?

В. Драгавец:

— Перш за ўсё — працавітая, таленавітая, самаадданая. Сёння ў народнай гаспадарцы рэспублікі кожнаму трэцяму працаўніку менш за трыццаць. Кожны чацвёрты вучоны — таксама малады чалавек. Наша беларуская моладзь прымае рэальны ўдзел у кіраўніцтве дзяржавай, ва ўсіх грамадскіх справах. Хіба не пра гэта сведчыць і такі факт: больш як 30 працэнтаў дэпутатаў Саветаў —

ствалю моладзі і студэнтаў. У фонд фестывалю тады было пералічана 1 мільён 689 тысяч рублёў. А ўсяго моладдзю рэспублікі зароблена і пералічана ў гэты фонд каля 4 мільёнаў рублёў.

Спецыяльныя канцэрты пад дэвізам «Творчая моладзь рэспублікі — XII Сусветнаму фестывалю моладзі і студэнтаў» з пералічэннем сродкаў у фонд фестывалю далі вакальна-інструментальны ансамблі «Вера-сы» і «Сябры», маладзёжныя калектывы Рускага драмтэатра імя Горкага, Брэсцкага і Магілёўскага абласных тэатраў. У фонд фестывалю перавалі прэмію Ленінскага камсамола Беларусі эстрадна-харэаграфічны ансамбль «Чараўніцы», дзіцячы ансамбль танца «Лялікі». Прыняў сацабавязцельства штомесця пералічач у гэты фонд адзін працэнт зарплаты камсамольска-маладзёжны калектыў токараў цэха № 6 Віцебскага завода заточных станкоў.

Можна шмат раскаваць пра сацыялістычнае спаборніцтва ў гонар фестывалю, у якое ўключыліся тысячы маладых працаўнікоў, сотні маладзёжных калектываў. Напрыклад, камсамольцы Брэсцкай фабрыкі сувеніраў распрацавалі і ўкаранілі ў вытворчасць 11 найменаваных вырабаў з фестывальнай сімволікай. Многія ткачы Гродзенскага прадзільна-ніткавага аб'яднання ўзялі абавязцельства да адкрыцця фестывалю выканаць 6 гадавых заданняў за кошт работы на павышанай зоне абслугоўвання. Такіх прыкладаў можна прыводзіць сотні.

Кар:

— Чытачам «Літаратуры і мастацтва» будзе цікава даведацца пра ўдзел у культурнай праграме фестывалю ў Маскве мастацкіх калектываў рэспублікі.

В. Драгавец:

— Калі можна так сказаць, наш мастацкі дэсант вельмі прадстаўнічы. Удзельнікі фестывалю, масквічы, госці сталіцы пазнаёмяцца з творчасцю такіх калектываў, як фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі», вядомых вакальна-інструментальных ансамбляў «Песняры» і «Вера-сы», студыі пантанімы «Праметэй» Палаца культуры чыгуначнікаў, эстрадна-харэаграфічнага ансамбля «Чараўніцы», народных ансамбляў танца «Крыжачок» Белдзяржуніверсітэта, «Радасць» Брэсцкага гарадскога Дома культуры, «Дружба» Беларускага політэхнічнага інстытута, дзіцячага народнага ансамбля танца «Лялікі» Баранавіцкага гарадскога Дома культуры, ансамбля танца «Равеснік» Белсаўпрофа, вакальна-харэаграфічнага ансамбля «Валачобнікі» і іншых калектываў.

Беларускія артысты будуць выступаць на самых, калі можна так сказаць, прэстыжных пляцоўках. Гэта Міжнародны парк мастацтваў, Тэатр сатыры, Палац спорту «Лужнікі», Цэнтральны парк культуры і адпачынку імя Горкага. У сацыяльна-культурным комплексе Беларускай ССР будзе паказана тэатралізаваная праграма «Беларусь мая сніваюкая», удзельнікі і госці фестывалю пазнаёмяцца з беларускімі народнымі святамі, звычаямі, гульнямі.

На ВДНГ СССР адкрыецца выстаўка «Моладзь краіны Саветаў», значны раздзел якой будзе прысвечаны Беларусі. У ім адлюстравана багаты сённяшні дзень юнакоў і дзяўчат рэспублікі.

Адным словам, нам ёсць чым ганарыцца, нам ёсць што паказаць на Міжнародным форуме ў Маскве. Наперадзе радасныя і напружаныя фестывальныя дні.

У МАСКВУ, НА СУСВЕТНЫ ФЕСТЫВАЛЬ

З сакратаром ЦК ЛКСМБ В. М. ДРАГАЎЦОМ гутарыць карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва»

— Сусветныя фестывалі дэмакратычнай моладзі, як сведчыць гісторыя іх правядзення, — сказаў Васіль Мікалаевіч Драгавец, — заўсёды набывалі характар буйнейшых палітычных падзей. Яны падымалі шырокі спектр праблем — сацыяльных, культурных, ідэалагічных, якія хвалявалі моладзь планеты. На ўсіх форумах юнакі і дзяўчаты дэманстравалі сваё жаданне жыць у міры, выкрывалі агрэсіўную, антыгуманную сутнасць імперыялізму, уздымалі свой голас супраць гонкі ўзбраенняў, сацыяльнага прыгнёту ў свеце капіталаў.

У наш неспакойны, трывожны час асаблівае значэнне набыла XII Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у Маскве. Яго сутнасць, накіраванасць як нельга лепей выказаць у дэвізе: «За антыімперыялістычную салідарнасць, мір і дружбу». Юнакі і дзяўчаты больш як са 150 краін свету збіраюцца ў сталіцы нашай Радзімы, каб уладзіць высакародныя ідэалы міру, сказаць НЕ парозе ядзернай вайны. Сярод маладзёжных дэлегацый, якія прымуць удзел у форуме, сваё важнае слова ў падтрымку фестывальнага дэвізу скажуць і прадстаўнікі моладзі нашай рэспублікі. Дэлегацыя наша вельмі прадстаўнічая. У яе ўваходзяць маладыя рабочыя, сяляне, студэнты, вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва, камсамольскія работнікі. Для ілюстрацыі назаву толькі некалькі імёнаў. Гэта дэпутат Вярхоўнага Савета СССР трактарыст-машыніст калгаса «Бальшавік» Іванаўскага раёна Мікалай Дудзінін, студэнтка Брэсцкага педінстытута Святлана Лыскавец, слесар Віцебскага завода «Эвістор» Мікалай Чарняўскі, член ЦК ВЛКСМ, механізатар саўгаса «Стрэлчыца» Хойніцкага раёна Уладзімір Кашперка, навуковы супрацоўнік Інстытута механікі металаполімерных сістэм АН БССР Васіль Струк, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, студэнт Мінскага радыётэхнічнага інстытута Глеб Ерамееў, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, народны артыст рэспублікі кампазітар Ігар Лучанок, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола паэт Уладзімір Някляеў... У фестывальным мерапрыемстве прыме ўдзел і турыстычная група ў складзе 440 чалавек, а таксама прафесійны і самадзейны творчы калектывы...

Кар: — У кантэксце нашай гавор-

гэта людзі, як кажуць, камсамольскага ўзросту. Сярод іх, напрыклад, і самы малады дэпутат Вярхоўнага Савета рэспублікі, згаданы ўжо мною дзевятнаццацігадовы студэнт Глеб Ерамееў. Чулы чалавек, добры таварыш, ён карыстаецца павагай таварышаў, заваяваў аўтарытэт у выбарчыкаў. Я магу прывесці нямаля прыкладаў раняга ўзможнення маладых людзей, якія з поспехам спраўляюцца з самымі складанымі прафесійнымі абавязкамі. У дваццаць два гады папоўніў атрад беларускіх вучоных Андрэй Рапінчук з Інстытута матэматыкі АН БССР. У 25 гадоў стаў дырэктарам саўгаса «Латыгоўчы» Чашніцкага раёна Фёдар Пятрашка, у 30 ўзначалі калгас «Перамога» Любанскага раёна Ніна Ігнаценка.

Больш як 20 тысяч юнакоў і дзяўчат 1.640 камсамольска-маладзёжных калектываў паспяхова выканалі заданні чатырох гадоў пяцігодкі, а дзве тысячы маладых рабочых, каля ста камсамольска-маладзёжных калектываў — поўнасцю адзінаццатую пяцігодку. Больш канкрэтна? Калі ласка. Многія камсамольскія арганізацыі Мінскай вобласці «знайшлі сябе» ў важнай справе паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу. Дзякуючы іх актыўнаму ўдзелу ў 488 навуковых распрацоўках атрыманы эканамічны эффект у 25 мільёнаў рублёў. Можна шмат гаварыць аб працоўнай ініцыятыве моладзі Мінскага трактарнага завода і «Гомсельмаша», Гродзенскага «Азота» і Магілёўскага «Хімвалакна», выдатных справах маладых механізатараў і жылваводаў.

Кар:

— Восем ужо не адзін месяц у газетах, па радыё і тэлебачанні гучыць фраза, якая стала звычайнай — моладзь рэспублікі рыхтуецца да XII фестывалю. А калі больш канкрэтна, Васіль Мікалаевіч?

В. Драгавец:

— Адно з самых важных мерапрыемстваў перадфестывальнай падрыхтоўкі — стварэнне міжнароднага фонду фестывалю. Ён прызначаны для аказання фінансавай дапамогі прадстаўнікам замежных арганізацый моладзі і студэнтаў, якія адчуваюць у гэтым патрэбу. Больш як 1 мільён 500 тысяч юнакоў і дзяўчат Беларусі прынялі ўдзел ва ўсеаюзнам камсамольска-маладзёжным суботніку, прысвечаным 60-годдзю прысваення камсамолю імя Леніна і XII Сусветнаму фе-

Пятрусь МАКАЛЬ

На землях, якія заселім,
На гонях, што плугам узняты,
Штодзённа сеем і сеем
Зярняты,
Зярняты,
Зярняты.
Дыхае ніва вясенне
І ў лістападзе, і ў маі:
Добра і зла насенне
Поле жыцця прымае.
Гледзячы на пагоду,
Сеюць, нібы варожца.
Адны сеюць згоду,
Другія сеюць варожасць.
Дасюль у душы не сцерці
Тое, што перажыта,
Як севалі зерне смерці,
Як жалі агнём жыта.
Бяссонна ўсюды на свеце
Нітка сяіва прадзвецца...
А хто там сее вецер?
Буру пажыць давядзецца!
І я вяду ворыва,
Раллёю не пагарджаю,
Пытаю і ў друга, і ў ворага:
Якому быць ураджаю?
Фартух блакіту надзену,
Адкіну мякіну дробную,
Пасею, пасею надзею
На добрае.
Ці ўносім мы паі
У наша збавенне лясное?
А кажам бярозе: паі
Нас глыбінёй зямною!
Цяпер не тапаром,
Мы лес нажом турбуем,
Штодзень у яго бяром
І болей усё патрабуем.
Капае сок на пясок:
Бярозы, якія не ў гонары,
Нам аддаюць сок
Самаахварна, як донары.
Зялёны друг не прадасць—
Не прагні яго пакарэння.
Адчуць бярозавік дасць:
Ці ж выстаіш без карэння?
Калі гулі баі,
У вогненнай кругаверці
Дрэвы шчытом былі,
Нас засланылі ад смерці.
Згараючы на кастрах,
Зналі, за што гінуць:
Ад нас адступаў страх
У холадзе лютым застынуць.
Ветру наперарэз
Зноўку, нібы на споведзь,
Спяшаюся ў цёмны лес,
Што грэе, бароніць і поіць.

Страляюць душманы

Сыну Святаславу, гвардыі сяржанту запасу

Ах, і краіна—спякотны рай,
Дзе вецер палына духмяны!
І ўсё ж, калі можаш, не памірай—
Страляюць душманы.
Зялёнай зямлі сын малады,
Узростам—роўня падпаску,
Прыехаў на покліч сяброўства сюды,
Прывёз і праўду, і ласку.
З братамі салдацкія скарбы свае
Дзеліць юнак рахманы,
І хлеб аддае, і кроў аддае...
Страляюць душманы.
Часамі ўсміхаюцца, як сябруку,
Лагодную робячы руку,
Ды толькі як паціснеш руку,
Якая трымае міну?
Цікуюць наўкол кулямёт і кап'ё,
Што ў скалах схавалі туманы.
У сына майго і ў сэрца маё
Страляюць душманы.

З тым, хто гаворыць мовай свінца,
Ці можна па-чалавечы?
Пяшчоту хлапца
Адвага байца
Змяніла ў грывотнай сінечы.
Рулю смяротную рулявы
Нацэляе з-за акіяна,
І націскаюць кручок спускавы
Пальцы душмана...
Хопіць нішчыць усё чалавечая
ўшчэнт,
А голас шаўкова ціхмяны:
Гаворыць з заморскіх шырот
прэзідэнт—
Страляюць душманы.

Бег

Працягваецца гульня:
Па гаравай дарожцы
Бягуць і бягуць штодня
Да лаўраў пераможцы.
Хоць бубнамі ногі гудуць,
Дыстанцыю не пакінеш.
Навыперадкі бягуць:
Свеціць спакуслівы фініш...
Балельшчыкі—мы глядзім,
Глытаем свае уздыханні:
На першым дыханні—адзін,
Другі—на другім дыханні.
Здаецца, не бегу лёс,
А лёс чалавечтва вершым.
Мы ўсхваляваны да слёз—
Хто прыбяжыць першым?
Мы трохі ўсе—бегуны:
Робячы рухі рупныя,
Бяжым з сівой даўніны
У сённяшняе і наступнае.
Бегаем мы наўскач
Па лесвіцах і магазінах,
Прыносячы радасць удач
У папках сваіх і карзінах...
Вёрсты нагамі лічы
На зайздрасць маторным колам,
Нястомна сябе лячы
Ад старасці бегам вясёлым.
Бегаем ноччу і днём
Па зёлкі і лекі для хворага.
Але і пад беглым агнём
Не бегалі мы ад ворага...
Бегаем, дождж ці снег,
Мы ўсе—бегуны трохі.
Няхай жыве бег—
Бог быстраногай эпохі!

Скачок у вышыню

Ужо ўзаралі неба караблі.
А ты яшчэ, як прашчур старажытны,
Намацаваў апору на зямлі,
Каб зведаць
Вышыні глыток блакітны.
І вось скачок—
Да зорак наўпрасткі,
Што ўжо даўно з табой сустрэцца
хочуць.

Не, не скачок—палёт!
А хто такі
Сказаў, што сам сябе не пераскочыш?
Галоўнае,
Што ўжо, працяўшы ціш,
Гром воплескаў гайдае небасхілы.
Галоўнае,
Што ты ляціш, ляціш,
Шырока распасцёршы рукі-крылы.
Няхай арбіта лётная твая—
Не больш як міг у акіяне зорным,
Ды як-ніяк вышэй сябе ўдвая
Узняўся ты ў парыве непаўторным...
А здолеў бы ў свінцовай цішыні
Ты ўзняцца ў поўны рост
Над рыжай пожняй,
Зрабіць скачок да энскай вышыні,
Што стаць магла ў тваім жыцці
Апошняй?
Мы на цябе з любоўю цэлім зрок:
Сябе аддаўшы ўзлёту да астатку,
Як на пярыну, зробіш на пясок
Без парашута мяккую пасадку.
Знайдзі—пераўздыдзі сябе самога,
Будзённую скавенасць страсяні,
Сагрэўшыся ў абдымках вышыні:
Табою з бою ўзята перамога.

Хакей

Хакей—
і ўсё астатняе далоў!
Хакей—
якая лекавая ўцеха!

Хакей—
і ўсе лямі мы стрымгалоў
з абдымкаў жонкі,
з кабінета,
з цэха...
Сэпраўдныя мужчыны,
ўсе — на лёд!
Натоўп неўтаймаваным валам
валіць,
а хто ў праход не ўціснецца,
скандаліць...
На лёд—
нястрымнай грамады налёт!
Канькі—
фартуны верныя канькі,
яны не проста ў бегу,
а ў палёце,
зігзагі крута крэслычы,
па лёдзе
на іх імкнуць да мэты
ігракі.
Заскача раптам брама прад вачыма,
хутчэй жа гол жадааны забівай!
Рывок—
бліскучы ўдар!
І шайба—міма...
Медаль удачы суднае,
бывай!
Балельшчыкі гукаюць гарачэй,
яны пра ўсё на свеце забываюць—
у браму
шайбу дружна забіваюць
сто тысяч пар нацэленых вачэй.
Тэлеэкран
пашырыць стадыён,
чый гул ва ўсіх краінах адзавецца...
І слізгаціць
за шайбай наўздагон
па лёдзе
палавіна чалавечтва.
Пакінь спакой—
і на хакей бяжы.
Хакей—
незацугляных крыкаў царства,
хакей, ты што такое, адкажы,—
хвароба ці гаючае лякарства!

Як да шчакі, рукою
Тулюся да самоты:
Ізноў не даюць спакою
Сварак суседскіх грывоты.
Разведзены нітка з іголкаю—
Як заціраю станавішча?
Самота мая золка—
Дрэннае бамбасховішча.
Каб не тануць у гrome,
Хаваюся марна пад капаю.
Сусветны патоп у доме—
Кран навалнічна капае.
Халодны пот уедна
Праступіць і праз кашулю.
Чайнік сыкае медна—
Зараз параскашую.
Праз шчыліну сховішча ўпотаў
Мне хтосьці з раптоўнай пяшчотай
Пасвеціць ліхтарыкам-вокам:
Хмара прайшла бокам.

Калі не здраджвае чутнасць,
На покліч прыйсці ты павінны:
Адсутнасць—
Заўжды падсуднасць,
Вінны ты ці павінны.
Гаваруны
Любяць
І нагаворы, і плёткі,
Гаваруны
Лудзяць
Словамі ўласныя глоткі.
Судзяць чужыя заганы,
За цёмнай заслонай шторы
Іх трыбунал самэзваны
Выносіць штодзень прыгаворы.
Чаго за вочы не скажучы—
Слоўны хварост дыміцца.
Скажучы—
Як сажай абмажучы:
Усё жыццё не адмыцца...
Ды вось ён і сам прыгавораны
Паўстаў перад вамі бунтоўна—
Гаваруны-вораны,
Чаму вы замоўклі раптоўна?
Хоць вы і чынная сядзіце,
Не абмініце сутнасці.
Завочна мяне не судзіце—
Судзіце мяне ў прысутнасці.

РАНИЦА выдалася надзіва празрыстая і да вусцішнасці гулкай. Ва ўсякім разе, так Мішку падалося. Магчыма, была яна гэтая ж самая, як і большасць ліпеньскіх досвіткаў,— проста дзіўная, сонечная. А ўсё ж нечым рэзнілася: не такая, не звычайная была раніца — гэта Мішка нутром адчуваў, усімі фібрамі душы, хоць дзе яны ў ім, тыя «фібры», ён і блізка не ведаў.

Сапраўды, як толькі ступіў за парог, прайшоўся сюд-туд панадворкам — і цела яго бы наталіў хто бадзёрасцю. Увачавідкі падужэў, лёгка стала. Да нязвычайнасці лёгка. Нават боль у вуху, левым, адхлынуў — сышоў, як маці кажа, на сухі лес. Трэба ж, ад самае зімы бадай штодня даймаў, а тут — знік, акурат выветрыўся. Хоць — што боль. Трактар (старой маркі калеснічок) і той завёўся адразу. Бывае, занатурыцца — і ты яму што ні рабі, а ён і разу не чмыхне, маўчыць, пакуль не ўсчэпіць хто на буксір ды не правалачэ метраў з паўтараста.

Так, сёння ў Мішкі ўсё ладзіцца, ідзе роўна, без лішняга спеху і клопа-

Алесь МАСАРЭНКА

АПАВДАННЕ

ту. Учора Піліпчыкава Таня, паштарка, шапнула яму, каб у сем гадзін раніцы абавязкова быў на шашы. І дзе — ля нароўскай павароткі. Ён будзе там раней. «Але чаму на паваротцы? — непакоіўся Мішка. — Аксана ехаць куды сабралася?.. — і разважыў нарэшце: — Ад маці хаваецца, каб не западозрыла і не села на хвост. Так, хаваецца!»

Трактар Мішка гнаў хутка, на калодзіны не зважаў. А калі выхапіўся на шашу — пагрукаеў краем асфальту яшчэ хутчэй.

З дзяцей Аксана апошняя ў Рагуцкіх. Яе брат і сястра, блізныя, на дванаццаць гадоў старэйшыя, жывуць і працуюць у Крычаве. Маці, Ларыса Давыдаўна, разлічвала, што Аксана застанецца пры бацьках, скончыць інстытут завочна — варыянт самы найлепшы для вясковай дзяўчыны. Нават замуж можна выходзіць і дзеці не ў страх.

Аксана ж, як відаць, і замуж выйшла, і дома не засталася, і пакуль яшчэ не вучыцца. Ларыса Давыдаўна бочкі коціць на зяця — ён, толькі ён збіў яе дачушку з трупы.

У тым, што Мішка Вярнігрэх нейкі там апуканец — бабка надвая варажыла. Аксана і блізка не думае так. Мішка ўпэўнены ў гэтым. А вось для цешчы ён як і не асоба ўсё роўна. Ветравей, недалёга — завочы яна ніяк больш і не заве яго. Мішка ведае гэта. Знайшоўся, праўда, яшчэ адзін вастраслоў — Ціток Мазуха. Гэты дасужац пусціў погалас, нібыта Мішка зусім не мае характару, не мужчына, слабак, жонцы роўі не збіў, таму яна і ўцякла да мамачкі, абняславіла. Хто-хто, а Мазуха падкі на вымудры — яму абы пакіць з чалавека, абы зачэпкі знайсці. Уведай ён пра Аксаніну запіску — во дзе было б гамонкі, увесць раён успалашыўся б. У пакінутай запісцы — почырк у Аксаны прыгожы, каліграфічнастрогі — было заяўлена Мішку: «Не хацеў жыць па-чалавечы — жыві ў гразі, з пацукамі і мухамі. Аксана Рагуцкая». Падукі ды мухі, Мішку, вядома ж, не пагроза. Насцярожвала іншае: Аксана назвалася Рагуцкай. Намёк на яго прозвішча: моў, не сур'эзнае, а яе лепшае? Ці, можа, іншае што? Ніякніш Ларыса Давыдаўна, цешча, развод надумала ўчыніць... О, кабета яна дзейная, шырокай натуры — ад яе ўсё можна чакаць, дырымоніцца не будзе. Іх развядуць — і яны чужыя. Сам-насам застанецца ён,

КЛІЧУЦЬ НОВЫЯ ДАРОГІ

Першымі вестку аб тым, што ў Юлісіно прыедзе аўтаклуб з артыстамі, разнеслі па вёсцы хлапчкі. Іх, праўда, тут няма, бо і вёска невялікая, але ў Лядна, Рачкавічах і нагул у наваколлі гавораць, што юлісінскія хлапчкі самыя баявыя і спрытныя. Не магу сцвярджаць, што гэта так, але тое, што такіх невялікіх вёсак і пасёлкаў, як Юлісіно, у Слуцкім раёне няма і што не вельмі яны распешчаны ў сэнсе культурнага абслугоўвання, дык гэта так. Зразумела, ёсць у хатах радыё, тэлевізары, ідуць газеты, часопісы і г. д. А вось сустрэцца з «жывым» артыстам ці лектарам? Або паглядзець фільм на кінаэкране, а то надвечоркам проста заглянуць у шматлюдны клуб? Такая магчымасць не заўсёды ёсць. Можна, вядома, паісці ў Рачкавічы, Лядна, а то і паехаць у райцэнтр. Можна, але не вельмі зручна. І вось жыхары невялікіх населеных пунктаў, здараецца, і скардзяцца.

У Юлісіно я прыехаў разам з агітбрыгадай раённага аддзела культуры. Жыхары вёскі сустрэлі гасцей са Слуцка як старых знаёмых — агітбрыгада тут ужо бывала, праўда, у іншым складзе. Тады выступленне самадзейных артыстаў вельмі спадабалася глядачам. За апошнія месяцы аўтаклуб пабываў у многіх аддаленых вёсках раёна. Аўтаклуб, агітбрыгада маюць сваё, важнае месца ў сацыяльна-культурным жыцці вёскі. Справа ў тым, што аўтаклуб можна сустрэць у вёсцы разам з работні-

камі службы быту, гандлю, якія таксама прыязджаюць са Слуцка.

...У прызначаны час жыхары Юлісіно прыйшлі ў брыгадны клуб. Людзі тут ветлівыя і гасцей сустрэлі апладысмантамі.

Напачатку — гутарка «Веліч нашай Перамогі». А потым — канцэрт. Праграма яго разнастайная. Удзельнікі фальклорнай групы Селішчанскага Дома культуры — жывёлаводы малочнагаварнай фермы № 1, аператары машынага даення. Настрой тут задаваў Зінаіда Чыпура. Яна чытае свае вершы, чытае па-майстэрску. У рэпертуары фальклорнай групы — абрадавыя, жартоўныя і іншыя песні. Падабаецца канцэрт юлісінцам. Узнагарода — апладысменты і запрашэнне яшчэ раз завітаць у госці.

Загадчыца агітклуба, які працуе пры раённым аддзеле культуры, — Тамара Барысаўна Гаражанка. Па натуре яна аптымістка, справу сваю любіць. Вось ужо сем гадоў яна займаецца культурна-масавай работай на вёсцы, аддае ёй шмат часу і ўмення. Усё, што робяць загадчыца аўтаклуба і яе памочнікі, вызначаецца актуальнасцю, змястоўнасцю і эмацыянальнасцю. Гэтая праца немагчымая без пошуку, перш за ўсё тэмы і сродкаў яе ўвасаблення.

Калі ў вёсцы Бокшыцы рыхтаваўся тэматычны вечар «Мая вёска — лёс мой», не ў адну хату зайшлі Тамара Барысаў-

на, мясцовыя работнікі культуры, каб сустрэцца, пагутарыць з людзьмі, сабраць цікавы матэрыял, які стане асновай сцэнарыя. Паглядзелі падшыўкі газет, пагарталі часопісы, кнігі, дзе згадваецца вёска, яе людзі. Адным словам, работнікамі культуры было прыкладзена шмат намаганняў. Але яны акупіліся. Жыхары Бокшыцаў шчыра дзякавалі арганізатарам вечара, якія дапамаглі вясцоўцам сустрэцца з былым матросам крэйсера «Аўрора» Арцёмам Пятровічам Махлаем, з героямі грамадзянскай вайны, з тымі, хто змагаўся супраць фашызму. А якая цікавая размова ішла пра маладых людзей, якія звязалі свой лёс з роднай вёскай.

Загадчыца аўтаклуба лічыць сваім абавязкам аказваць метадычную дапамогу работнікам культуры на вёсцы. І каб гэта дапамога была дзейнай, Т. Гаражанка пастаянна вучыцца: яна студэнтка інстытута культуры. Пытаюся ў Тамары Барысаўны, якія ёсць праблемы, нявырашаныя пытанні ў яе працы?

— Метадыста па профілю нашай работы, — гаворыць яна, — у вышэйшых падраздзяленнях культуры няма. Часцей бы абменьвацца вопытам, узбагачаць метадыку работы. А ўсё астатняе — у нашых руках, залежыць ад нас...

Позірк Тамары Барысаўны ўпаў на план, які ляжаў на стала. Папярэджаючы мае пытанне, яна сказала: «Едзем у Буда-Грэску».

На яе твары добрая ўсмішка. Новыя дарогі, новыя сустрэчы з людзьмі. Сустрэчы гэтыя радуць агітбрыгаду, якая нясе людзям шчырае слова, радасць і добры настрой.

Р. ПАСТРОН.

г. Слуцк.

НАМ ПІШУЦЬ

КРЫНІЦА ЦУДОУНАГА

Штодня, уключаючы тэлевізар, мы маем магчымасць паслухаць цудоўны канцэрт, сустрэцца з адметнымі выканаўчымі калектывамі з братніх рэспублік. Мы, маладзёжныя аматары харавых спеваў, з вялікай асалядай глядзелі перадачу з Мінска — канцэрт Дзяржаўнага акадэмічнага народнага хору БССР (мастацкі кіраўнік М. Дрынеўскі, музычны кіраў-

нік М. Сірата). Мы не змаглі ўтрымацца і не напісаць у вашу газету пра свае ўражання.

Сапраўдная музычная культура і высокае вынізнаўчае майстарства — так можна ахарактарызаваць канцэрт хору. Харысты, салісты і танцоры стварылі для нас — аматараў музыкі — атмасферу шчасливай сустрэчы з цудоўным. Мы адчулі далучанасць да чыстых крыніц

натхнення і вялікага таленту братняга беларускага народа. Асабліва ўпадабалі мы вакальна-харэаграфічныя кампазіцыі «Партызанская пэўна», «Вясення абрады, гульні і нарагоды», «Беларускія калідкі». Галасы харыстаў гучаць мякка, празрыста і цёпла. Выканаўцы арганічна перадаюць стыль і характар твораў, якія выканаюцца. Зычым гэтым цудоўнаму калектыву і надалей захоўваць лепшыя традыцыі харавых спеваў беларускага народа. Зычым новых творчых вяршынь і поспехаў на сценах краіны. Чакаем сустрэч і на нашай маладзёнскай зямлі!

Л. КАРАДЖАВА,
В. КАРАДЖАУ.

г. Ціраспаль.

скім, М. Палявым. Адам Міцкевіч пазнаёміў яго з Пушкіным, над партрэтамі якога Ваньковіч з захапленнем працаваў, але так і не завяршыў (захаваўся толькі партрэт алоўкам).

У 1828 годзе Ваньковіч вярнуўся на Беларусь, пасяліўся ў родавым маёнтку Сляпянка пад Мінскам. Тут ён працягваў творчую працу, сабраў вялікую калекцыю твораў мастацтва. Часта выязджаў да Вільні і Мінска, дзе спыняўся ў доме свайго стрыечнага брата Эдварда Ваньковіча. Як успамінае вядомы польскі кампазітар Станіслаў Манюшка, у Сляпянцы або ў доме на вуліцы Валоскай (зараз вул. Інтэрнацыянальная) не раз адбываліся музычныя вечары.

Нацыянальна-вызваленчы рух 1830—31 гадоў не пакінуў мастака абыякавым. В. Ваньковіч купіў зброю і каня. Толькі слабае здароўе не дазволіла яму прыняць удзел у баявых дзеяннях. Разгром паўстання, гібель і выгнанне многіх сяброў і аднадушцаў былі для яго цяжкім ударам, але не зламалі яго.

У 1841 годзе Ваньковіч накіроўваецца за мяжу, малюе, капіруе творы класікі ў Дрэзд-

не, Мюнхене, Страсбургу. Мастак ведаў пра сваю невылечную хваробу, працаваў без адпачынку, не шкадуючы сябе. Апошні яго твор «Маці боская Вострабрамска» назаўсёды застаўся ў парыжскай царкве Сен-Северын. 12 мая 1842 года Валенці Ваньковіч памірае ад туберкулёзу на руках Адама Міцкевіча. Пахаваны мастак на могілках Манмартр-дэ-Сен-Дэні ў Парыжы.

Цяпер у Мінску распачата работа па стварэнні музея «Дом Валенці Ваньковіча. Культура першай трэці XIX стагоддзя». Спецыяльнымі навукова-рэстаўрацыйнымі вытворчымі майстэрнямі распрацаваны праект аднаўлення, рэстаўрацыі і адкрыцця экспазіцыі ў доме № 33-а па вуліцы Інтэрнацыянальнай. У працэсе збору экспанатаў, біяграфічнага і выяўленчага матэрыялу супрацоўнікі Дзяржаўнага мастацкага музея БССР сустрэліся з вялікімі цяжкасцямі. Творы майстра захоўваюцца ў Варшаве, Парыжы, Ленінградзе, Маскве, Вільнюсе.

Спадзяёмся, што калекцыянеры, аматары мастацтва дапамогуць нам у стварэнні «Дому Ваньковіча». Дзяржаўны ма-

ванец Мінскага харэаграфічнага вучылішча, ён у 1937 — 41 гг. быў салістам Ансамбля беларускай народнай песні і танца. Затым працаваў у ансамблях песні і танца Адэскай і Прыбалтыйскай ваенных акадэміяў. У 1953 годзе П. Акулёнак быў прызначаны галоўным балетмайстрам Дзяржаўнага народнага хору БССР. Сярод найбольш вядомых ягоных пастановак — «Лявоніха», «Крыжачок», «Вечарынка ў калгасе», «Беларуская маладзёжная».

15 ліпеня споўнілася 75 гадоў з дня нараджэння Змітра ВІТАЛІНА (Дзмітрыя Іванавіча Сергеевіча) (нар. у 1910 годзе — прапаў без вестак на фронце), беларускага паэта. З вершамі пачаў выступаць у другой палове дваццатых гадоў. Выдаў зборнік «Будзем жыць» (1932).

20 ліпеня споўнілася 105 гадоў з дня нараджэння Гальяша ЛЕУЧЫКА (І. М. Ляўковіча) (1880—1944), беларускага паэта-самавука. Друкавацца пачаў у 1908 годзе ў газеце «Наша Ніва». Выдаў зборнік вершаў «Чыжык беларускі» (Вільня, 1912). Паэтычная спадчына Г. Леўчыка, яго проза, пераклады, пісьмы, а таксама ўспаміны пра пісьменніка прадстаўлены ў кнізе «Доля і хлеб» (1980).

22 ліпеня — 75 гадоў заслужанаму дзеячу мастацтваў БССР Пятру АКУЛЕНКУ. Выха-

25 ліпеня споўнілася 80 гадоў з дня нараджэння Ілары (Іларыёна Мацеевіча) БАРАШКІ (1905—1968), беларускага савецкага пісьменніка. З 1924 года выступаў у друку з апавяданнямі і нарысамі. Вядомы таксама як драматург, аўтар сцэнарыяў шэрагу дакументальных фільмаў, у тым ліку пра Янку Купалу і Ф. Скарыну. Пераклаў на рускую мову паасобныя творы К. Крапівы, К. Чорнага, П. Галавача і іншых аўтараў.

27 ліпеня—80 гадоў з дня нараджэння Янкі (Івана Іванавіча) БОБРЫКА (1905—1942), беларускага савецкага пісьменніка. Удзельнік абароны Ленінграда. З вершамі пачаў выступаць у 1924 годзе. Разам з А. Званам і Я. Туміловічам выдаў зборнік «Пусіцае ранне» (1926). У 1930 годзе «Маладзік» надрукаваў яго паэму «Галіна». Асобныя вершы змешчаны ў зборніку «Мы іх не забудзем» (1949). Выступаў таксама ў перыядычным друку з нарысамі і апавяданнямі.

СПАДЗЯЁМСЯ
НА ДАПАМОГУ

РАСПАЧАТА РАБОТА ПА СТВАРЭННІ МУЗЕЯ
«ДОМ ВАЛЕНЦІЯ ВАНЬКОВІЧА»

Працяглы час Дзяржаўны мастацкі музей БССР вядзе навукова-даследчую работу, прысвечаную вядомаму жывапісцу першай трэці XIX стагоддзя В. Ваньковічу, жыццё і творчасць якога трывала звязаны з Беларуссю.

Валенці Ваньковіч нарадзіўся ў 1799 годзе ў маёнтку Калюжы Ігуменскага павята Мінскай губерні ў сям'і павятовага судзі. Вучыўся ў гімназіі пры Полацкім езуціцкім калегіуме (пазней пераўтвораным у Полацкую акадэмію). У 1818—1824 гадах Ваньковіч—студэнт факультэта жывапісу, скульптуры і графікі Віленскага ўніверсітэта. Тут, у Вільні, пачынаецца яго дружба на ўсё жыццё з

Адамам Міцкевічам, таксама студэнтам універсітэта.

У 1824 годзе Ваньковіч быў накіраваны ў Пецярбургскую Акадэмію мастацтваў. Прыродны талент, каласальная працавітасць і мэтанакіраванасць хутка далі свой плён. На першым жа экзамене яго малюнак атрымаў першае месца, потым ён атрымаў вялікі і малы сярэбраныя медалі. Яго партрэты прыцягнулі агульную ўвагу, былі сучасны часу. Ваньковіч увайшоў у перадавыя колы пецярбургскай інтэлігенцыі, сябраваў з адным з буйнейшых майстроў рускага і польскага рамантызму А. Арлоўскім, мастаком І. Аляшкевічам, рускімі літаратарамі В. Жукоўскім, П. Вязем-

стацкі музей БССР (220030. Мінск, вул. Леніна, 20) цікавіць усё, што звязана з імем Валенці Ваньковіча: карціны, малюнкi, гравіоры і літаграфіі з яго твораў, пісьмы, кнігі, успаміны сучаснікаў, рэчы. Жывапісныя творы, гравіоры і малюнкi Яна Дамеля (1780—1840), Іосіфа Аляшкевіча (1777—1830), Фадзея (Тадэвуша) Гарэцкага (1825—1868), Аляксандра Арлоўскага (1777—1832), Януарыя Сухадольскага (1797—1835), Вікенція Дмахоўскага (1807—1862). Мініяцюрны, рускія і заходнееўрапейскія гравіоры, пейзажы, кампазіцыі перыяду напалеонаўскіх войн. Творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва таго часу, мэбля, музычныя інструменты, розныя прадметы дваранскага побыту. Кнігі, альбомы нот першай паловы XIX стагоддзя, выданыя А. Міцкевіча, А. Пушкіна, А. Гарэцкага, М. Шыманоўскай, К. Ліпінскага.

Нахай дом-музей таленавітага мастака беларускай зямлі стане вынікам творчай дзейнасці ўсіх, каму дарагая культура нашага народа.

В. БУЙВАЛ,
загадчык аддзела Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

